

MAKROIQTISODIYOT VA MIKROIQTISODIYOT VA ULARNING FARQLARI

Sarvar Hafizov Boborajab o'g'li

shafizov@dtpi.uz

Tel:+99891 165 54 52

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti ingliz tili quyi kafedra stajor o'qituvchisi

O'saravov Baxtiyor Akmal o'g'li

bosarov21@gmail.com

Tel:+998933730826

Kenjayev Alisher Gulboy o'gli

alisherkenjayev2005@gmail.com

Tel:+998939161971

Denov tadbirkorlik pedagogika instituti talabalari

Annotatsiya: Biz ushbu maqolada makro va mikro iqtisodiyot bo'yicha to'liqroq ma'lumot berishga va ularning farqlarini iqtisodiy jihatdan farqlashga oid ma'lumotlarni keltirib o'tishga harakat qildik.

Kalit so'z: Makroiqtisodiyot, mikroiqtisodiyot, YaMM, YIM, bank, soliq, foiz, inflyatsiya.

Аннотация: В данной статье мы постарались дать более полную информацию о макро и микроэкономике и дать информацию об экономической дифференциации их различий.

Ключевые слова: Макроэкономика, микроэкономика, ВВП, ВВП, банковское дело, налоги, проценты, инфляция.

Abstract: In this article we tried to provide more complete information about macro and microeconomics and provide information about the economic differentiation of their interpretation.

Key words: Macroeconomics, microeconomics, GDP, GDP, banking, taxes, interest, inflation.

Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyot, iqtisodiyotning ikki muhim bo'limini tashkil etadi.

Makroiqtisodiyot:

- Makro iqtisodiyot iqtisodiyotning katta miqyosda, ya'ni butun mamlakatning iqtisodiy holati, faoliyati va rivojlanishini o'rganadi.

- Makro iqtisodiyot umumiy milliy mahsulot (YaMM), yalpi ichki mahsulot (YIM), bandlik, inflyatsiya, foiz stavkalari, soliq siyosati, pul siyosati, eksport-import, investitsiya va boshqa katta iqtisodiy ko'rsatkichlarni o'rganadi.

- Makro iqtisodiyot asosiy maqsadlari: to'liq bandlik, barqaror narxlar, iqtisodiy o'sish, tashqi savdo muvozanati va boshqalardir.

- Hukumat va markaziy bank makro iqtisodiy siyosatni olib boradi.

- Makroiqtisodiyot, iqtisodiy holatning umumiy ko'rinishini o'rganuvchi iqtisodiyotning bir bo'limidir. Ushbu bo'lim mamlakatning iqtisodiy holati va rivojlanishini umumlashgan ko'rsatkichlar tizimini o'rganadi.

- Makroiqtisodiyot, milliy boylik, yalpi ichki mahsulot, yalpi milliy mahsulot, sof milliy mahsulot, milliy daromad, aholi daromadlari, davlat va xususiy investitsiyalar yig'indisi, muomaladagi jami pul miqdori va jami xo'jalik bo'yicha jamlanma kabi umumlashgan ko'rsatkichlar bilan mamlakatning iqtisodiy holatini tahlil qiladi.

- Makroiqtisodiyot, hududiy, milliy va xalqaro iqtisodiyotlarni ham o'z ichiga oladi. Bu bo'limda iqtisodiyotning umumiy holati va rivojlanishi, iqtisodiy modellar, davlatning fiskal va monetar siyosati kabi mavzular o'rganiladi.

- Makroiqtisodiyot, iqtisodiy hodisalar va ularning harakatini bir tizim deb o'rganuvchi iqtisodiyot nazariyasining bo'limidir. Bu bo'lim asosan, mamlakatning iqtisodiy holati va rivojlanishini ifodalovchi umumlashgan ko'rsatkichlar tizimini o'rganadi. Milliy boylik, yalpi ichki mahsulot, yalpi milliy mahsulot, sof milliy mahsulot, milliy daromad, aholi daromadlari, davlat va xususiy investitsiyalar yig'indisi, muomaladagi jami pul miqdori va jami xo'jalik bo'yicha jamlanma kabi umumlashtiruvchi ko'rsatkichlar makroiqtisodiyotning obyektlari hisoblanadi. Makroiqtisodiyot, hududiy, milliy va xalqaro iqtisodiyotlarni qamrab oladi. Ular paydo bo'lgan davlati va asoschilarining g'oyalariga ko'ra farq qiladi. Ular paydo bo'lgan davlati va asoschilarining g'oyalariga ko'ra farq qiladi

Mikroiqtisodiyot:

- Mikro iqtisodiyot alohida xo'jalik sub'ektlarining, ya'ni korxonalar, oilalar, iste'molchilar va boshqa iqtisodiy agentlarning faoliyatini o'rganadi.

- Mikro iqtisodiyot mahsulotlar, xizmatlar, resurslar va bozorlar uchun talab va taklif, narxlar, raqobat, xarajatlar, foyda va boshqa masalalarni o'rganadi.

- Mikro iqtisodiyot asosiy maqsadlari: individual iste'molchilarning manfaatlarini qondirish, korxonalarining foydasini maksimallashtirish va samaradorligini oshirish.

- Kompaniyalar, iste'molchilar, firmalar va alohida iqtisodiy agentlar mikro iqtisodiy qarorlar qabul qiladilar.

- Mikroiqtisodiyot, iqtisodiy faoliyatning alohida agentlarini (korxonalar, xususiy shaxslar) o'rganuvchi iqtisodiyotning bo'limidir. Ushbu bo'limda ishlab chiqarish, taqsimlash, iste'mol va ayirboshlash faoliyatida alohida iqtisodiy agentlarning xususiyatlari va xarakteristikalarini o'rganishga e'tibor beriladi. Mikroiqtisodiyot, barcha iqtisodiy agentlar (mashhur nomi bilan "rational agent")ning faoliyatini, qarorlarini, narxlar, daromadlar, iste'mol va talablarini o'rganadi. Bu bo'limda narxlar, iste'mol va talabning qonuniyliklari, korxonalar va xususiy shaxslarning rivojlanishi, iste'mol va talabning o'zaro bog'liqliklari kabi mavzular o'rganiladi.

- Mikroiqtisodiyot, ishlab chiqarish, taqsimlash, iste'mol va ayirboshlash faoliyatida alohida iqtisodiy agentlarni o'rganuvchi iqtisodiyot nazariyasining bo'limidir. Mikroiqtisodiyot, asosiy obyektlarga uy xo'jaligi va nisbatan katta bo'lmagan korxonalar bilan bog'liqdir. Ushbu bo'limda iqtisodiy agentlar (masalan, korxonalar, xaridor,

sotuvchi)ning faoliyatini, narxlar, ishsizlik, pul muomalasi, foiz stavkasi kabi mavzularni o'rganadi.

-Mikroiqtisodiyot, iqtisodiyotning eng kichik birliklari - yani, insonlar, oilalar, korxonalar va boshqalar - darajasida iqtisodiy olaylar va harakatlar bilan shug'ullanadi. Bu darajada, mikro iqtisodiyot, batafsil individlarning (mijozlar, ishlab chiqaruvchilar, istehsalchilar, savdo agentlari va hokazo) xarajatlari, daromadlari, iste'mol qilgan resurslari va narxlari bilan bog'liq bo'lgan iqtisodiy olaylarga e'tibor beradi. Mikro iqtisodiyot, mijozlar va kompaniyalar qarorlarini qanday qabul qilishlari, qanday narx belgilashlari, ishlab chiqarish va iste'mol qilish qatnashchilarining bir-biriga ta'siri va boshqalar bilan muloqotlarini o'rganishni o'z ichiga oladi.

Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyotning farqi quyidagi jihatlar bilan ifodalay olamiz:

1. Ob'ektlar: Makroiqtisodiyot mamlakatning iqtisodiy holatini umumlashgan ko'rsatkichlar tizimini o'rganadi, mikroiqtisodiyot esa alohida iqtisodiy agentlarni o'rganadi.

2. Ko'rsatkichlar: Makroiqtisodiyot milliy boylik, yalpi ichki mahsulot, yalpi milliy mahsulot, sof milliy mahsulot, milliy daromad, aholi daromadlari, davlat va xususiy investitsiyalar yig'indisi, muomaladagi jami pul miqdori va jami xo'jalik bo'yicha jamlanma kabi umumlashgan ko'rsatkichlar bilan mamlakatning iqtisodiy holatini tahlil qiladi. Mikroiqtisodiyot esa narxlar, iste'mol va talabning qonuniyliklari, korxonalar va xususiy shaxslarning rivojlanishi, iste'mol va talabning o'zaro bog'liqliklari kabi ko'rsatkichlarni o'rganadi.

3. Tahlil ob'ekti: Makroiqtisodiyot mamlakatning iqtisodiy holatini umumiy ko'rinishda tahlil qiladi, mikroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyot, iqtisodiyotning ikki asosiy bo'limini tashkil etadi. Ularning farqi quyidagi ko'rinishda ifodalangan:

Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyotning asosiy farqlari.

Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyot, iqtisodiyotni turli darajalardan o'rganishning ikki muhim aspektini bildiradi. Mikroiqtisodiyot, iqtisodiyotni kichik vaqt o'chqoqlarida, yani individual iste'molchilar, kompaniyalar va sohalarining birlashmasidan tashkil topgan bo'limlarda o'rganadi. Mikroiqtisodiyot, boshqaruv, iste'mol resurslarining taqsimoti, narxlarning belgilanishi va iste'molchilar davomida bo'lgan rivojlanish va qarorlar haqida o'zlashtirish mumkin bo'lgan xususiyatlarni o'rganadi. Misol uchun, mikroiqtisodiyot, bitta kompaniyaning maxsulotni qaysi narxda sotishining eng maqbul vaqtini aniqlash, iste'molchilarning sotib olish qarorlarini qabul qilish va ishchi uchrashuvlaridagi ish bozoridagi maoshlarini taqsimlashni o'rganishga yordam beradi. Makroiqtisodiyot esa, iqtisodiyotni umumiy darajada, mamlakat, mintaqalar va dunyoda o'zaro aloqalar, to'g'ridan-to'g'ri iqtisodiyotiy siyosat va umumiy iqtisodiyotiy rivojlanishning boshqa jihatlarini o'rganadi. Makroiqtisodiyot, milliy iqtisodiyotning yuritilishi, umumiy darajada narxlar, iste'mol resurslarining umumiy taqsimoti, ishlab chiqarish miqdori, iste'molchilarning umumiy saraflari, moliya siyosati, valyuta va moliya tizimlari, inflatsiya, ishsizlik darajasi va boshqa iqtisodiyotiy ko'rsatkichlar bilan bog'liq tahlil va o'rganishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyotning bir-biriga o'xshashligi va bog'liqligi mavjud. Mikroiqtisodiyotning o'zining o'ziga xos qonuniyliklari va prinsiplari mavjud, ammo makro iqtisodiyot ham mikro iqtisodiyotning jamiyat darajasida yaratilgan ta'sirini o'z ichiga oladi. Umumiy qilib aytganda, mikroiqtisodiyot yagona iste'molchilar va kompaniyalar darajasida iqtisodiyotni o'rganadi, makroiqtisodiyot esa umumiy darajali iqtisodiyotiy jarayonlarni tahlil qiladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak. Makro va mikro iqtisodiyot iqtisodiyotning o'zaro bog'liq, ammo turli darajadagi tahliliy qismlaridir. Makro iqtisodiyot butun iqtisodiyotning umumiy holatini, jumladan milliy daromad, pul siyosati, inflatsiya, ishsizlik va boshqa yirik ko'rsatkichlarni o'rganadi. Shu bilan birga, makro iqtisodiyot hukumat siyosati va iqtisodiy rejalarning tahlili bilan shug'ullanadi. Mikro iqtisodiyot esa alohida iste'molchilar, firmalar va boshqa individual iqtisodiy agentlarning xulq-atvori va qarorlarini o'rganadi. Bunda narx, ishlab chiqarish hajmi, daromad, iste'mol va boshqa o'zgaruvchilar atrofidagi masalalar tahlil qilinadi. Ushbu ikki yondashuvning bir-birini to'ldirishi iqtisodiy jarayonlarni yaxlitroq tushunish va iqtisodiy siyosat ishlab chiqish imkonini beradi. Mikro iqtisodiyot asosida makro iqtisodiyot shakllanadi, va aksincha, makro iqtisodiy o'zgarishlar mikro darajada ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun, iqtisodiy tahlilning ikki asosiy yo'nalishi - makro va mikro iqtisodiyot - birgalikda iqtisodiy voqelikning turli qirralarini ochib beradi va iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish uchun zarur axborotni ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. N.Xolmatov, N.Imomova. «Makro va mikro iqtisodiyot» fanidan o'quv qo'llanma. — T.: «Tafakkur avlodi», 2020
2. Makro-mikro iqtisodiyot asoslari: Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari, bakalavrlar hamda iqtisodiyot bilan qiziquvchilar uchun o'quv qo'llanma. (Mualliflar: O. Abdullayev, J. Isaqov, D. Abdullayev, O. O'rinboyev). — Ö.: «Cho'lpon», 2004
3. Mikroiqtisodiyot. Makroiqtisodiyot E.I.Ergashev, I.Bakiva, Sh.Fayziyev, B.Shermuxamedov :Iqtisod-MoliyaNashr: 2019
4. Makroiqtisodiyot. Dasrluk. G'.E.Zaxidov, M.T.Asqarova, Z.A. Djumayev, L.F.Amirov, H.A. Hakimov. -T.: 2019
5. Makroiqtisodiyot -Vikipediya](<https://uz.wikipedia.org/wiki/Makroiqtisodiyot>)
6. <https://uz.wikipedia.org> saytining qiziqarli ma'lumotlaridan foydalandik.